

Основна стилска обележја и развојне фазе реализма

Стилска обележја:

*Основни принципи реалистичког приповедања су **објективност, истинитост и тачност.**

Реалиста настоји да се дистанцира од догађаја, јунака и простора који описује, да потисне пристрасност и субјективност, како би приповедао објективно.

*Битна обележја реалистичког метода су **нарација, дескрипција и говор јунака.**

-У нарацији или приповедању најчешћа форма је такозвана он-форма (нем. Eg - forma) или приповерање у трећем лицу. (Ако приповеда у првом лицу, приповедач постиже утисак објективности скривајући се у улози сведока догађаја или приређивача пронађеног рукописа.)

-Функција дескрипције је да што верније и пластичније дочара стварни свет дела. Описи простора, предмета, појава, ситуација обилују детаљима, а њихова сврха је документарност, конкретизација, тачност и истинитост којој писци теже. Дескрипцијом ентеријера (унутрашњег простора различитих архитектонских грађевина), екстеријера (спољашњег простора) и портретном дескрипцијом (којом је дочаран изглед и карактер јунака) ствара се упечатљива слика света уметничког дела. Веома често дескрипција има функцију метафоричке карактеризације књижевних ликова (када се опис простора може довести у везу са карактерним особинама јунака или пак потенцира неко његово психолошко стање).

-У реалистичкој књижевности успоставља се разлика између језика писца (наратора) и јунака. Овде

је реч о функционалној употреби језика (о специфичном начину говора, избору лексике, грађењу реченице... који су у складу са друштвеним, духовним, интелектуалним и културним статусом јунака). У ту сврху, осим стандардног језика писци у дела уводе дијалектизме, провинцијализме, жаргон, професионализме, па чак и вулгаризме... Честа је употреба **дијалога** (помоћу којих ликови изражавају своје ставове, успостављају непосредну комуникацију, говоре једни о другима) и **монолога** у којима откривају своја емотивна и психичка стања.

***Фабула** је веома занимљива и развијена, али није сама себи сврха. Конципирана је тако да из различитих углова осветли књижевне ликове и допринесе њиховој сложености, упечатљивости и животности која је подобна стварном човеку. Сврха радње у реалистичкој приповести је да у први план донесе књижевне јунаке као друштвена, психолошка и интелектуална бића чији су поступци социјално и психолошки мотивисани. Фабула обично прати промене кроз које ликови пролазе, као и њихов и развој који проистиче из суочавања са другим књижевним ликовима у различитим животним ситуацијама. Развој позитивизма и дарвинизма у науци и дијалектичког материјализма у филозофији утицао је и на писце ове епохе, па је човек представљан као биће чији су поступци, карактер и мишљење условљени друштвеном и природном средином.

*У реализму преовлађују **прозни књижевни облици** као што су **приповетка, роман и новела**.

***Теме** за своја дела реалисти црпе из свакодневног, обичног живота, актуелних друштвених проблема и појава, захватајући све слојеве друштва. Како је живот пун разноврсности, тако је и реалистичка књижевност тематски веома разноврсна. У њој је сабран целокупни живот са свим карактеристикама времена о којем сведочи: похлепа и суровост нове буржоаске класе којој је богатство и луксуз једини животни идеал; неспособност и неморал аристократије која пропада; суморна слика града оличена у контрасту између светлости велеграда и сивила предграђа у којима живи сиротиња; слика села и узроци његовог пропадања; личне и породичне драме... У свему томе реалиста проналази и наглашава оно што је опште, препознатљиво и репрезентативно за време, простор и друштво које у својим делима представља.

***Грађење ликова** у реализму по свему је супротно идеализованом, непоновљивом, несвакидашњем

романтичарском јунаку. Јунак реалистичке књижевности је обичан човек, представник неког од бројних друштвених слојева и времена у којем живи. Његов изглед је детаљно описан, а његов карактер, емоционална и психичка стања дочарани су поступцима и говором. За разлику од романтичних јунака они нису представљени само једном изразитом карактерним цртом, већ су сложени, непредвидљиви, променљиви и у сталном развоју. Сваки друштвени слој има своје карактеристичне представнике у књижевности (племићи, буржуји, скоројевићи, сељаци, војници, посрнуле жене, сирочад, сиромаси, просјаци, лопови...). Те препознатљиве представнике различитих друштвених слојева или група у књижевности називамо **типови**. Типски јунаци носе у себи читав низ препознатљивих особина које су карактеристичне за неку друштвену групу. Али осим тога што су типични представници различитих социјалних слојева, књижевни јунаци у реализму представљају и снажне, аутентичне, индивидуалне карактере, препознатљиве по својој посебности (стилу одевања, ходу, гестовима, начину говора...).

Развојне фазе реализма:

У реализму као правцу (или стилској формацији) може се издвојити неколико развојних фаза:

-рани реализам, тридесетих година 19. века: Оноре де Балзак, Стендал (Мари-Анри Бел), Чарлс Дикенс, Николај Васиљевич Гогољ;

-развијени реализам, средином 19. века: браћа Гонкур, Гистав Флобер, Алфонс Доде, Вилијам Текери, Иван Тургенев, Иван Гончаров, Готфрид Келер;

-високи, психолошки реализам, последње деценије 19. века: Фјодор М. Достојевски, Лав Н. Толстој;

-Посебна струја унутар реализма је натурализам чији је главни теоретичар Иполит Тен књижевни представник Емил Зола. Натуралисте занимају проблематичне теме као што су различити облици девијантног понашања или болесних стања: алкохолизам, проституција, коцка, злочиначки пориви, лудило, психички поремећаји. Ове појаве натуралисти представљају као последице биолошког наслеђа и утицаја социјалне средине у којој човек одраста. Овде су јасно уочљиви утицаји теорије Чарлса Дарвина.

